

EKOenergia – verkosto ja merkki

8.3 Erityiset vaatimukset

C. Vesivoima

EKOenergia haluaa vahvistaa ympäristöasiat tiedostavaa vesivoimasektoria, minimoida vanhojen vesivoimalaitosten vaikutuksen luontoon sekä edistää vapaana virtaavien jokien elinympäristöjen ja ekosysteemien säilymistä. EKOenergiamerkintä tähtää vesivoiman ympäristövaikutusten ennaltaehkäisyyn ja lieventämiseen vesivoimalaitoksen välittömässä läheisyydessä ja vaikutusten kohteena olevassa vesistössä, tai ympäristövaikutusten kompensointiin muualla.

Koska jokien elinympäristöt ovat laajalti uhanalaistuneet, EKOenergia ei tue uusien vesivoimalaitosten perustamista. Hyväksymme voimaloita, jotka ovat aloittaneet toimintansa ennen 1.1.2013. EKOenergia keskittyy voimaloihin maissa, joissa ympäristömerkitsemiseen tarvittava tieto on saatavilla.

Virtavesirahasto

Vesivoimalaitoksella on aina eräitä kielteisiä ja peruuttamattomia vaikutuksia joen ekosysteemiin. Tämän vuoksi myydessään ympäristömerkittyä vesisähköä EKOenergian myyjä suorittaa maksun myös EKOenergian Virtavesirahastoon, lisenssimaksun ja Ilmastorahastomaksun lisäksi (katso 9.1.). Jokaista EKOenergiana myytyä megawattituntia kohden myyjä suorittaa vähintään 0,10 euron (kymmenen eurosenttiä) maksun Virtavesirahastoon.

EKOenergian Virtavesirahastoa hallinnoi EKOenergian sihteeristö, EKOenergian hallituksen valvomana. Rahaston hallinnoinnista johtuvat kulut eivät saa ylittää 5% osuutta rahastoon kerrytetyistä varoista.

Suomen luonnonsuojeluliitto

EKOenergy secretariat c/o Finnish Association for Nature Conservation

Itälahdenkatu 22 b A, 00210 Helsinki, FINLAND
www.ekoenergy.org | virpi.sahi@sll.fi | +358 50 308 2457

FRESHABIT LIFE IP (LIFE14/IPE/FI/023)

Virtavesirahastoon kerrytetyt varat käytetään hankkeisiin, jotka vähentävät, lieventävät tai kompensoivat vesivoimasta johtuvia ympäristöhaittoja. Vuosittain järjestetään julkinen hankerahoituksen haku huomioiden myydyn sähkön alkuperämaa sekä maa, jossa sähkö on myyty. Hanke-ehdotukset arvioidaan asiantuntijapaneelissa. Hankkeiden valinnassa tärkeitä näkökohtia ovat hankkeen ekologinen merkittävyys, kustannustehokkuus, ympäristövaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset, mahdollisuus osarahoitukseen, hankkeen viestinnällinen potentiaali sekä hakijan vakavaraisuus.

Rahoitettavia hankkeita hallinnoivat rahoituksen vastaanottajat, joilla on vastuu hankkeen toteutuksesta ja viestinnästä. EKOenergian sihteeristö viestii hankkeiden tuloksista yhteistyössä niiden sähkönmyyjien kanssa, joiden myynnistä rahoitus on peräisin.

Ympäristövaatimukset vesivoimasähköä tuottaville laitoksille

EKOenergian yleisten vaatimusten lisäksi (laillisten vaatimusten noudattaminen, katso 8.2.) EKOenergia asettaa erityisiä vaatimuksia vesivoimalaitoksille. Vaatimukset ovat linjassa vesivoimalaitosten haittojen lieventämiseen tähtäävien kansainvälisten hyvien käytäntöjen kanssa. Ne tähtäävät parempaan jokijatkumon turvaamiseen, ekologisen virtaaman soveltamiseen sekä virtavesieliöiden lisääntymiseen sopivien elinympäristöjen laajentamiseen. Lupa-asiakirjat ovat aina viitteenä lähtökohtana, vaikkakin kansalliset lait ja säädökset ovat tiukkuudeltaan vaihtelevia.

EKOenergia tukee Euroopan vesipuitedirektiivin (Euroopan Parlamentin Direktiivi 2000/60/EC ja Euroopan Neuvoston Direktiivi 23.10.2000, jolla luodaan puitteet Unionin toiminnalle vesipolitiikan alalla) ja erityisesti toimenpiteitä jotka parantavat jokien ja jokivarsien ekologista tilaa.

Ympäristövaatimukset käsittävät kolme kriteeriä: veden virtaama, kalankulku ja joen elinympäristöt. Jokaisen kriteerin kuvataan suorituksen perustaso ja edistynyt taso. Perustaso tulee *aina* saavuttaa, minkä lisäksi edistynyt taso tulee saavuttaa vähintään *yhden* kriteerin osalta.

Kriteeri 1: VEDEN VIRTAAMA

Kuvaus: Voimalan toiminta turvaa riittävän ja jatkuvan virtaaman alakanavaan turbiinien läpi tai ohitusuoman kautta.

Indikaattorit/todentaminen Juoksutuspisteet kartalla, juoksutuskäyrä (m³/s), raportit

Perustaso: Vähimmäisjuoksutus on määritetty ja nollavirtaamaa alakanavaan (katkokäyttö) ei esiinny voimalan normaalissa toiminnassa.

Edistynyt taso: Joen ekologinen virtaama on määritetty ja sitä sovelletaan voimalaitoksen käytön suunnittelussa tai oleellisten lieventämistoimien suunnittelussa.

Kriteeri 2: KALANKULKU

Kuvaus: Kalat voivat ohittaa vesivoimalaitoksen ylävirtaan ja alavirtaan päin, omin avuin ja tarvitessaan.

Indikaattorit/todentaminen valokuva, kalatie kartalla, monitorointiraportti

Perustaso (vaihtoehto 1): Kalatie on olemassa (luonnonmukainen ohitusuoma, tekninen kalatie)

TAI

Perustaso (vaihtoehto 2): Voimala sijaitsee paikassa, jota kala ei ole voinut ohittaa ennen voimaloiden rakentamista (sisältäen hyväksyntää hakevan voimalan) ja voimalan käyttö ei vähennä kalankulun mahdollisuuksia muissa jokiuomissa.

Edistynyt taso: Kalatien toimivuutta seurataan ja kehittämistoimiin tähtäävää palautetta ylös- ja alasvaelluksesta kerätään.

Kriteeri 3: JOKIEN ELINYMÄRISTÖT

Kuvaus: Joessa elävien ja lisääntyvien lajien elinympäristöjä on olemassa kohdejoessa, johon vesivoimalaitos vaikuttaa.

Indikaattorit/todentaminen: Elinympäristöjen sijainnit kartalla, raportit

Perustaso (vaihtoehto 1): Lohikalojen tai muiden yksilöityjen jokieliöiden lisääntymisalueita esiintyy jokiuomassa, luonnonmukaisessa ohitusuomassa, vanhassa luonnonuomassa tai kompensatiouomassa, joka on tarkoitusta varten rakennettu.

TAI

Perustaso (vaihtoehto 2): Voimala sijaitsee voimakkaasti muutetussa joessa (määritelty Euroopan Vesipuitedirektiivin mukaan, 2000/60/EC) jossa jokielinympäristöjen ennallistaminen tai luominen ei paranna ekosysteemin tilaa kustannustehokkaasti. Voimalan omistaja (sähkön tuottaja) maksaa ylimääräisen maksun Virtavesirahastoon, kymmenen eurosenttiä megawattituntia kohden vuotuisesta sähköntuotannostaan.

Edistynyt taso: Lisääntymisalueet on määritelty hehtaareina ja niiden merkitystä jokieliöille seurataan (esim. poikastuotanto hehtaaria kohden).

Hyväksymismenettely, julkisuus ja voimassaoloaika

Vesivoimalaitoksessa tuotettavaa sähköä voidaan myydä EKOenergiana vain hakemusmenettelyn jälkeen. Menettely jolla voimalaitos hyväksytään on seuraava:

- Hakemus EKOenergian sihteeristölle noudattaen liitteenä annettua ohjetta (LIITE). Hakemuksen laatija on sähkön tuottaja (vaihtoehtoisesti sähkön välittäjä tai myyjä).
- Tietojen tarkistus ja julkinen konsultaatio
- Päätöksenteko ja voimalaitoksen(-ien) hyväksyminen Sihteeristössä

Kustakin voimalasta tulee laatia erillinen hakemus. Kaikki toimenpiteet, joita vaatimusten täyttäminen edellyttää, tulee olla saatettuna päätökseen ennen kuin hyväksyntä voidaan myöntää.

Julkinen konsultaatio tarkoittaa, että hakemus on nähtävillä verkossa vähintään 30 päivän ajan. Merkittäviä sidosryhmille ja EKOenergian hallitukselle annetaan hakemus tiedoksi ja pyydetään lausumaan siitä tarvittaessa. Merkittäviin sidosryhmiin lukeutuvat erityisesti kansalliset ja alueelliset ympäristöjärjestöt sekä vesienhoidon yhteistyöryhmät.

EKOenergian hyväksymien vesivoimalaitosten lista on julkisesti nähtävillä verkkosivulla www.ekoenergy.org. Lista sisältää yhteenvetoraportin, josta ilmenee millä tavalla voimala täyttää kriteerit.

Voimalaitoksen hyväksyntä on voimassa 5 vuotta, minkä jälkeen hakemus voidaan uusia päivitetyn tiedoin.

Vesivoimalaitos tullaan poistamaan listalta milloin tahansa, jos se ei täytä

- a) kaikkia tuotantopaikalla lupaehtoihin sisältyviä laillisuusvaatimuksia (katso myös kappale 8.2.)
- b) vesivoimalaitoksen erityisiä ympäristövaatimuksia (kuten ne on kuvattu tässä luvussa 8.3.), ja kuten ne on hyväksytty hakemusmenettelyn yhteydessä ja todennettu hakemusasiakirjoissa.

Yhteensopivuus muiden ympäristömerkkien kanssa

Vesivoimalaitokset jotka on sertifioitu eurooppalaisilla kestävän vesivoiman ympäristömerkinnöillä ovat oikeutettuja myymään EKOenergiaa ilman hakemusmenettelyä.

Eurooppalaisilla vesivoiman ympäristömerkinnöillä tarkoitetaan tässä NatureMade Star -merkintää (www.naturemade.org) sekä Bra Miljöval -merkintää (<https://www.naturskyddsforeningen.se/bra-miljoval>). Jos muita riittävät kestävyyskriteerit takaavia sertifiointijärjestelmiä kehitetään, EKOenergian hallitus hyväksyy ja tarkistaa kyseisten merkintäjärjestelmien hakemukset myöntääkseen niille vastaavan aseman.